

A mai világ nem hasonlítható össze teljesen azokkal a világokkal, amelyek a két világháború romjain épültek fel. Ugyanakkor ahogyan az Egyesült Államok ismételen befelé fordul, és csak saját közvetlen érdekeivel törődik, azzal a veszéllyel jár, hogy semmibe veszi vagy alábecsüli populista diktátorok felemelkedését és agresszív hatalmak megszületését, mialatt véstesen fogy az idő. Vlagyimir Putyin, az orosz elnök már megsértette a nemzetközi normákat, elsősorban a Krím-félszigeten, mások pedig – mint például Recep Tayyip Erdoğan török vagy Hszi Csin-ping kínai elnök – látszólag szívesen követik példáját. Miközben pedig Washington és más demokratikus hatalmak lemondanak arról, hogy felelősséggel viseltesenek a világ sorsáért, előfordulhat, gyengébb országok felhagynak egy békés nemzetközi rend iránti reménnyel, és ehelyett behódolnak a közelükben lévő zsarnoki hatalmakkal. 1919 és a rákövetkező időszak száz év elteltével is komor figyelmeztetésként állnak előttünk.

(Foreign Affairs)

Georgij Zotov

Együtt vagy egymás ellen Ki lesz az Oroszország és Belarusz közti tej- és kolbászcsata vesztese?

Fehéroroszország – Belarusz – ragaszkodik hozzá, hogy ők táplálják az oroszokat. Mi oroszok azt állítjuk, hogy mi tartjuk fenn a Belarusz Köztársaságot. Egyre több a nézeteltérés a gáz és a kőolaj, és az Oroszországba érkező tejszállítmányok és a vissza nem fizetett hitelek miatt. Miért is ne tudnának testvéreink megegyezni egymással? Itt ülök egy szabadtéri kávézóban, és ahogy ennek Minszkben lennie kell, belarusz termékeket kóstolgatok – túrót, tejfölt, füstölt sonkát. A minőség elsőrangú, ez vitathatatlan. „Az élelmiszerhez nagyon értünk – büszkélkedik beszélgetőtársam, aki a helyi agráripár képviselője. – Ezért, ha hirtelen össze is zördülünk Oroszországgal, éhezni nem fogunk: Majd Európa megveszi tőlünk a

kolbászt és a tejet.” Válaszul finoman céloztam rá, hogy – bocsánat a kifejezésért – de az Európai Unió ugyanúgy dugig van a saját termékeivel, különösen az Oroszország elleni szankciók közepette. Az európaiak a „hazai” kolbással sem tudnak mit csinálni, minnek kellene nekik a belarusz? Nem értenek engem. „Mi nem akarjuk megrontani az Orosz Föderációhoz fűződő viszonyunkat. Ha azonban Oroszország megtagad minket, akkor majd segít a Nyugat – pénzt ad, megvásárolja a belarusz árukat.” Én ezt nevétesnek tartom, de beszélgetőtársam őszintén hisz abban, amit mond. Nem lényeges, hogy mi áll vitánk középpontjában: elég baj már maga a tény is, hogy a Minszk és Moszkva közti szakítás lehetőségét vitatjuk meg. Akár tíz évvel ezelőtt is alapvetően elképzelhetetlen lett volna egy ilyen beszélgetés. Miért is nem uralkodik egyetértés a testvéreink közt? Belarusz részéről ezt halljuk: „Finom falatokkal táplálunk benneteket, de ha nem tetszik, másoknak adjuk”, Oroszország pedig ezt mondja: „Felvásároljuk az élelmiszereiteket saját gazdálkodóink kárára, és segítünk, hogy jól éljete.”

Becsempészett gyümölcs

Vonaton vagy autón utazva jól körbe lehet nézni: a Fehéroroszországból az Orosz Föderációba vezető út végig tele van teherautókkal. Nem csoda, hiszen a belaruszok Oroszországnak adják el sajátjuk és túrójuk 87 százalékát, vajuk 57 százalékát, a traktorok felét, a televíziók és gáztűzhelyek háromnegyedét, a hűtőszekrények 40 százalékát. Nem beszélve mindenféle ismeretlen országból származó gyanús gyümölcsről, amelyek tömegesen érkeznek hozzánk belarusznak álcázva: mint az Orosz Föderáció helyettes főügyésze, Vlagyimir Malinovszkij 2015-ben megállapította, Belarusz ötször (!) több almát és körtét küldött Oroszországba, mint amennyit a területén szedtek. A fehérorosz konyhákban orosz gázzal főznek, autóikat orosz benzinnel hajtja, ráadásul Oroszország az energiaforrások szempontjából óriási kedvezményeket ad Belarusznak ... ahol a kormány sikeresen továbbértékesíti olajunkat és gázunkat a szomszédos Lengyelországban és Szlovákiában – busás haszon fejében. Az állami hiteleket tekintve az ország 7,5 milliárd USA-dollárral tartozik

Oroszországnak. Nem hivatalos adatok szerint 700 000 ember (az ország lakosságának 10 százaléka) ingázott a határon át idénymunkára vagy dolgozik állandó jelleggel az Orosz Föderációban. Ugyanakkor a belarusz politikusok folyamatosan azt hangoztatják, hogy az orosz állam állítólag nem tud megenni a segítségük nélkül, ők látják el minőségi élelmiszerekkel a piacunkat.

– Személy szerint azt gondolom, hogy Fehéroroszország aligha fog összeveszni Oroszországgal – mondja egy üzletember, Mihail Mirutko. – Ez a feltételezés képtelen agyszülemény. Kérem ne keverjenek össze bennünket a volt Szovjetunió többi államával. Minden Moszkva és Minszk közti „vita” háttérben gazdasági kérdések állnak. A belaruszok szeretnék tárgyalások útján előnyösebb helyzetbe kerülni, hogy több nyereséghez jussanak. Oroszország nem a belarusz tej rossz minősége miatt korlátozza annak behozatalát, hanem saját gazdáinak védelmében. „Kereskedelmi háborúk” még az európai uniós országok között is előfordulnak. Más dolog, hogy ezt mindkét részről finomabban kellene kezelni, nem pedig hangzatos kijelentésekkel rontani a helyzeten. Nem szabad elfelejteni, hogy régi barátok vagyunk.

– Mit gondol, képes lesz Fehéroroszország az orosz piacok nélkül fennmaradni?

– Az első idő rettentő nehéz lesz. De később majd csak találunk más piacokat; elég jó, minőségi termékeink vannak. Bár jobb lenne, ha ilyesmire egyáltalán nem kerülne sor.

„A lakosság egyharmada itthagya az országot”

A Minszkben töltött hét folyamán sokakkal találkoztam, akik a számítástechnika, az újságírás és az üzlet világában dolgoznak vagy a kormány volt munkatársai. Ezek a remek, vendégszerető belarusz emberek (nem engedték, hogy fizessenek a kávézóban, mondván, hogy „országuk vendége vagyok”), egyáltalán nem viszonyultak ellenségesen Oroszországhoz. A Nyugat említése kapcsán azonban szinte eufórikus állapotba kerülnek, amit már korábban megfigyeltem Grúziában és Ukrajnában is. Azt mondják, hogy nem félnek „szakításra vinni a dolgot” Oroszországgal. Mi van abban olyan szörnyű? Fehéroroszországban jól működik a gazdaság, magasak a fizetések,

áruik versenyképesek; meg fogjuk találni a közös nyelvet Európával és az Amerikai Egyesült Államokkal is, előnyös üzleteket fogunk kötni – gondolják. Kevesek találják aggasztónak az ukrainai példát, ahol az oroszokkal való konfliktus után az életszínvonal jócskán lecsökkent és a nemzeti valuta értéke harmadára zuhant. „Nálunk majd másképp lesz”. „Úgy fogunk élni, mint a litvánok – mondta nekem álmodozva egy belarusz menedzser. – Ott kiválóan működik a mezőgazdaság, és vízum nélkül látogathatnak el az Európai Unióba.” „Tehát azt szeretnék, hogy a lakosság egyharmada Nyugatra menjen mosogatni és utcát söpörni? – fogalmaztam át a mondatokat. – Még ha brüsszeli nyomásra be is zárják erőműveiket és üzemeiket, a hipermarketeket pedig spanyol, francia és holland árukkal tömik tele?” Beszélgetőtársamnak megnyúlt az ábrázata. A belaruszok egy része úgy tekint Európára, mint a tökéletes boldogság földjére, ahol az élet olyan, akár a paradicsomban, hisz ez nem is lehetne másképp. Pontosan így képelték el a nyugati világot a volt Szovjetunióban.

„Bántó a kritika”

– Úgy tűnik számomra, hogy a fő probléma itt a kölcsönös megértés hiánya – mosolyog Marija Kirovszkaja újságíró (az eredeti nevet megváltoztattuk. – a szerk.) – Oroszország az idősebb testvér pozíciójából tárgyalt Belarusszal, és a belaruszoknak nagyon fáj ez a stílus. Nem vitatom, lehet, hogy ha valaki barátságosan szól hozzánk, azt kihasználjuk – mondja nevetve. A belaruszoknak megvan a maguk sajátossága. Baráti társaságban kórusban szidjuk a kormány politikáját. Amikor azonban Moszkvából kezdenek kritizálni minket, vagy ami még rosszabb, gúnyolódni rajtunk, akkor előnt bennünket a harag. Mindjárt arra gondolunk, hogy mi vagyunk a legjobbak, és meg tudunk lenni keleti szomszédaink nélkül is. Senki se tudja elgondolni, hogy miből fogunk majd megélni. Hiszen akkorra teljesen összeomlik az egész gazdaság, vállalatok sokasága zár be, és emberek százezrei lesznek munka nélkül. Szerencsére Belaruszban nem esztelen oroszellenes politikusok vannak hatalmon, mint a szomszédos balti államokban. Ez örömteli hír, és optimizmusra ad okot.

Hála istennek, a „tejháború” és a gázért folyó csaták” eddig még nem vezettek katasztrofális eredményekhez. Még ha Minszkből a „belarusz tejföl elleni tervezett támadás” miatt hallatszanak is segélykiáltások, Moszkva meg azt mondja, hogy orosz pénz nélkül Belarusz nem tud fennmaradni. Én nem szeretnék most döntőbíráskodni az ügyben, hogy kinek van igaza, és ki a hibás – a következtetéseket vonják le önállóan az *Argumenti i Fakti* (‘Érvek és Tények’) olvasói. Csak egyet mondok: a legrosszabb scenáriónak elvben nem kellene bekövetkeznie. Rokon népek – akiket hasonló nyelv, közös történelem és vallás köt össze, egyfolytában ostobaságokon huzakodnak: azt magyarázzák, hogy ki kinek van jobban lekötelezve. Meg kellene érteni, hogy szükségünk van egymásra. Sem az Európai Unió, sem pedig az Egyesült Államok senkinek nem fog semmit tálcán kínálni. A gazdaság összeomlása, amely a Szovjetuniót elhagyó köztársaságokban történt, hétköznapi valóság lett: a Nyugat által ígért paradicsomról kiderült, hogy valójában csalóka látszat. Oroszországnak pedig vigyázni kellene, hogy milyen jelzőket és megfogalmazásokat használ, ha legközelebbi szövetségeseinket szólítjuk meg. Végére is, ne felejtjük el, hogy számítanak ránk. Ha pedig dolgaink nem alakulnak kellőképpen az adott pillanatban, akkor ülünk le egy asztalhoz közösen, és tegyük rendbe őket.

(*Argumenti i Fakti*)

Olga Podoszenova

Északi őslakosok győzelme a legfelsőbb bíróságon

Az Orosz Föderáció alkotmánybírósága megengedte az északi népcsoportokhoz tartozóknak, hogy saját sok évszázados hagyományaiknak megfelelően vadászhasanak. A bíróság határozata precedens értékű Oroszországban: a legfelsőbb bíróság első alkalommal kelt az északi kis lélekszámú őshonos népek védelmére.

A bírósági tárgyalásra Gennagyij Scsukin felbuzdulása miatt került sor – Scsukin a pa-

rányi „Amjakszin” (‘Medve’) dolgán északi népcsoport családi törzsközösségének előjárója, a Tajmiri Dolgán-Nyenyec járás északi kis lélekszámú őshonos népek civil szövetségének elnöke. Az Orosz Föderáció alkotmánybírósága megvizsgálta „A vadászatról és a vadászati erőforrások megőrzéséről és az Orosz Föderáció egyes jogszabálymódosításairól” szóló szövetségi törvény 19. cikkelye rendelkezéseinek alkotmányosságát, amelyek az északi kis lélekszámú őshonos népek képviselője szerint nem engedik meg, hogy a vadon élő állatok kilövésének jogát a családi törzsközösségek tagjairól más vadászokra ruházzák át.

A világ közössége az őslakosok ügyét a világ civilizációjának fontos értékeként ismerte el és ezt számos nemzetközi jogi eszközzel meg is erősítette, például, „A független államokban élő őshonos és törzsi népekről szóló Egyezményben, és az Őslakos Népek Jogairól Szóló ENSZ Deklarációban.

Az őshonos kisebbségek jogai – összhangban az általánosan elfogadott nemzetközi szabályokkal – azt a célt szolgálják, hogy az Oroszországi Föderáció jogalkotását is szavatolják, többek között az alkotmányt is. A szövetségi törvény szerint kis lélekszámú őshonos népeknek számítanak azok a népek, akik „azokon a területeken élnek, ahol őseik hagyományosan letelepedtek, megőrizték a hagyományos életmódot, gazdasági tevékenységeket és a kézműipart, akiknek lélekszáma kevesebb mint 50 000 az Oroszországi Föderációban, és különálló etnikai közösségnek ismerik el magukat”.

A gyakorlatban azonban egyáltalán nem egyszerű az orosz észak lakóinak hagyományos életformát folytatniuk. Lagnagyij Shchukin, aki alkotmánybíróság elé vitte panaszát, öt évvel ezelőtt lett érintett az illegális vadászat ügyében. A vád szerint törvénytelen javaslatot tett a közösség vezetőinek az északi vad rénszarvas vadászatát illetően A szabályok szerint a határterületen élő őslakos népek minden tagját kvóta illeti meg – fejenként nyolc rénszarvas. Ugyanakkor csak személyesen szabad elejteni őket. A bűnüldöző szervek tiltják a kvóta átadását más vadásznak. Scsukin azonban azt javasolta, hogy gyűjtsék